

DE CE AR TREBUI PREDATĂ LITERATURA UNIVERSALĂ ÎN ȘCOLI

E surprinzător când vezi ce persoane publice sunt în topul popularității printre cei tineri, însă este un bun indicator al nivelului la care se află școala noastră. Problema e că mulți dintre elevi par a nu avea nici un reper valoric. Deși poate suna bizar, predarea literaturii are un rol în acest mecanism pentru că este printre materiile care ar trebui să ofere asemenea repere. Miza raportului este de ce merită studiați și scriitorii străini la acest curs.

Dar de ce ajung elevii să facă asemenea alegeri? O parte a explicației ține de incapacitatea învățământului de a forma o gândire corectă și coerentă. La testul PISA din 2006 aproape jumătate dintre elevii din România nu au depășit nivelul 1 (într-o scală care merge până la 6). Asta înseamnă că ei “confundă adesea informațiile științifice și amestecă propriile convingeri cu faptele atunci când li se solicită argumente în sprijinul luării unei decizii” sau nu sunt în stare să înțeleagă ideile principale dintr-un text. Cealaltă parte a explicației ține de **neputința școlii de a oferi repere valorice**. Că asemenea persoane publice sunt cele mai votate de cei tineri reprezintă doar vârful icebergului. Pentru mulți elevi, și nu numai, a fi competent, a avea onoare sau a-ți coerentiza faptele cu convingerile sunt vorbe goale. Altfel spus, ceva este în neregulă cu predarea materiilor care ar putea

îndeplini această funcție – **literatura**, religia, educația civică etc.

Ce se întâmplă, de fapt, în școală? Știm cu toții că predarea literaturii române are câteva roluri de bază: trebuie să ducă la formarea capacității de comunicare corectă și coerentă (în scris și verbal), să dezvolte simțul estetic, să-l ajute pe elev să înțeleagă diferitele genuri literare etc. Dar ea ar trebui să-i ajute pe copii să-și formeze o viziune și chiar să dobândească repere valorice, ceea ce ar fi greu fără literatura universală (a se vedea argumentul 1). În școlile românești, cu excepția specializării filologie (liceu), nu se studiază aproape deloc texte de literatură universală și ne întrebăm dacă nu cumva acesta este unul dintre motivele principale pentru care avem această stare de lucruri. Deși în noile programe școlare se "recomandă ca între textele/ creațiile artistice selectate pentru studiu să fie incluse și scrieri din literatura universală sau filme din cinematografia universală" (programa pentru cl. a IX-a și a X-a), cele din urmă nu sunt studiate.¹

În alte țări s-a dezbătut mult în spațiul public tema introducerii literaturii universale în programa obligatorie. Așa

¹ În clasele V-VIII manualele cuprind mici texte de literatură universală (de câteva rânduri fiecare); sunt folosite pentru analize gramaticale sau stilistice. Textele discutate din punct de vedere literar sunt ale autorilor români. În manualul Humanitas, de exemplu, există două texte de lectură suplimentară alese din literatura universală - Asimov și Molière ("Burghezul gentilom"). În manualul de cl. a XII-a se propun la „texte auxiliare” poezii de Rainer Maria Rilke, Mallarmé, proză de Mario Vargas Llosa și o piesă de teatru de Samuel Beckett.

s-a întâmplat, de exemplu, în Franța pe la jumătatea anilor '90. Atâta vreme cât la noi subiectul a interesat prea puțin, nu e o surpriză că literatura română se predă în continuare într-un mod „autist”.

Argumentele pentru studierea scriitorilor străini

1 - Pe lângă cultivarea limbii române cu ajutorul textelor literare românești, care ar putea fi principalul argument în alegerea doar a textelor de literatură română, studiul limbii și literaturii în școală ar trebui să conducă și la înțelegerea și dezbaterii unor idei, la familiarizarea cu evoluția gândirii și a valorilor umanității. De fapt, toate aceste roluri țin de **capacitatea literaturii de a forma atitudini și comportamente**. Or, se pare că eșecul este asigurat dacă elevii nu vor citi și câteva dintre lucrările importante de literatură universală.

Dincolo de partea formativă, literatura universală oferă, susține Al. Zotta, soluții și sugestii pentru problemele unor comunități și societăți care au cunoscut experiențe similare (Cinghiz Aitmatov – *O zi mai lungă decât veacul*, Ștefan Heym – *Relatare despre regele David*, Alexandr Soljenișin și chiar Albert Camus – *Ciuma*).

2 - Începând din secolul XIX, **mulți dintre scriitorii români au studiat în străinătate** (mai ales în Franța și Germania) și au fost influențați de curențele literare/ autori de acolo.

Sunt însă și mari autori care n-au avut o influență directă asupra celor români – Dante, Shakespeare sau Cervantes. Totodată, o bună parte din manuale sunt structurate pe o prezentare a genurilor și curentelor literare, operele unor autori având rol de exemplificare. Atunci când se fac prezentări ale umanismului, iluminismului, realismului sau simbolismului, de exemplu, se spun doar câteva propoziții despre ce a însemnat acel curent în Europa. Se amintesc și 2-3 reprezentanți străini importanți ai curentului, dar nu se studiază vreuna dintre operele lor.²

Ideea sincronizării literaturii române cu cea a lumii occidentale o regăsim la scriitorii grupați în jurul *Daciei literare*, în poziția celor de la *Junimea* și ale lui T. Maiorescu și, mai ales, în modernismul lui E. Lovinescu. Chiar și în totalitarism, punctează Al. Zotta, după ușoara ridicare de cortină din anii șaptezeci, modelele literaturii vestice au influențat și pe unii scriitori de la noi. Literatura română a preluat, de multe ori cu destul patos, modelele literare ale absurdului, ale noului roman francez, ale romanului mitic, ale realismului magic sudamerican precum și perspectivele critice de promovare a valorilor literare precum structuralismul, psihanaliza, textualismul etc. De fapt, nivelul cultural al unei comunități se evaluează nu numai prin producția lui culturală, ci și prin capacitatea de a

recepta produsele altor culturi. (Al. Zotta)

3 – Cineva ar putea replica că studierea literaturii naționale contribuie în școală, alături de istorie și religie, la formarea sentimentului identității naționale, iar a studia aici și capodopere ale literaturii universale ar echivala cu a avea „mai puțină conștiință națională”. Dar **patriotismul nu este același lucru cu provincialismul** (ceva are valoare doar dacă este produsul/ aparține națiunii respective). Aceasta este totuna cu a spune că, fiind străini, Dante, Shakespeare, Goethe, Tolstoi sau Thomas Mann n-au nicio valoare. Or, prin operele unor astfel de autori avem acces la repere valorice foarte puternice sau la teme importante.

Patriotismul nu este același lucru cu provincialismul

Istoria este și ea importantă pentru formarea identității naționale, dar aceste cursuri includ și istoria universală; se procedează așa tocmai pentru a înțelege contextul în care s-au desfășurat evenimentele din istoria României și n-am auzit acuzații de lipsă de patriotism. Ca să nu mai vorbim de materii ca filosofia sau muzica.

Exagerând puțin pentru a vedea absurdul abordării, aceasta ar însemna ca la **fizică** să nu mai studiezi teoriile lui Galilei, Newton, Lorentz, Boltzmann, Planck sau Heisenberg, ci să îți se predea doar ce au scris Țițeica, Hulubei. Sau la **matematică** să înveți doar despre contribuțiile matematice ale lui Moisiș, Onicescu sau Barbilian și nu ceea ce au realizat în matematică

² Sunt și excepții. Dintre manualele studiate, în cel de cl. a XI-a (Ed. Corint), de exemplu, atunci când s-a făcut prezentarea simbolismului, s-au introdus poezii scurte ale lui Boudelaire, Rimbaud, Mallarmé și Verlaine).

Euclid, Euler, Cauchy, d'Alembert sau Lagrange.

4 - Avem un paradox: ne-am dorit atât de mult să ne „integrăm” în Europa, dar nu prea ne interesează cultura europeană. Unul dintre argumentele pentru aderare a fost că „suntem un popor european”. Dar argumentul a fost unul conjunctural; pe noi **ne interesau doar avantajele** imediate și palpabile ale apartenenței la UE (fonduri europene, libertatea de circulație etc.), **nu și** faptul că această aderare înseamnă **asumarea unui sistem de valori** (nu doar culturale, ci și etice). Sunt câteva milioane de români care lucrează în țări europene și care n-au aflat mare lucru în școală despre literatura/ cultura țărilor în care lucrează.

Sunt și foști elevi, nu prea mulți, ce-i drept, care au avut șansa să intre în contact cu unele dintre marile texte din literatura universală (datorită familiei, prietenilor sau vreunui profesor). Faptul că literatura română a preluat în perioada totalitaristă modelele literare din vest a influențat și cititorii de literatură. Așa se explică, spre exemplu, cozile matinale din acea perioadă pentru cumpărarea cărților de valoare care apăreau. Dacă vrem să fim onești nu putem să nu ne punem întrebarea: nu cumva majoritatea dintre cei care mai citesc literatură după ce-și termină studiile sunt dintre cei care au intrat în contact cu texte ale unor autori străini în timpul școlii?

5 – Tipul de autism amintit mai sus nu-l găsim și în alte țări europene. În țările

analizate de noi se studiază atât texte din literatura națională, cât și din cea universală, inclusiv în țări ca Marea Britanie și Franța. Mai mult, **în țări apropiate nouă (Polonia, Cehia, Grecia sau Ungaria) la absolvirea învățământului liceal se verifică și cunoașterea unor texte de literatură universală**, ponderea lor mergând de la 10% din numărul total de texte (Grecia) până la 34% (Cehia) (a se vedea detalii în anexă).

Țara	Texte pentru bacalaureat	
	Literatură Națională	Literatură Universală
Polonia		
- nivelul de bază	85%	15%
- nivelul superior	81%	19%
Cehia	66%	34%
Ungaria	80%	20%
Grecia	90%	10%

6 - O discuție precum cea de față poate părea un moff comparativ cu teme grave ce ocupă prima pagină a ziarelor, cum sunt: marea corupție, degradarea spațiului public, criza economică. Dar lucrurile stau așa doar la prima vedere. Fără o școală care să transmită valori într-un mod credibil, nici peste 10-20 de ani nu vom depăși situația de care ne tot plângem. Referitor la prima dintre probleme, sunt județe în care n-are nicio relevanță pentru mulți alegători faptul că se dovedește că sunt politicieni foarte corupți sau că nu au nicio urmă de moralitate.³ Totodată, sunt destui

³ Uitându-ne la reacțiile unei bune părți a elevilor și părinților, se pare că **orele de religie** reușesc prea puțin să ofere repere morale și

alegători pentru care nu-i nici cea mai mică problemă să accepte mita electorală. Ce mai înseamnă acum pentru toți aceștia demnitatea, corectitudinea sau onoarea? **DNA-ul sau o justiție corectă** sunt foarte utile, dar nu suficiente; ele **tratează un simptom al bolii, dar nu o vindecă**. Fără mecanisme prin care reperatele valorice să fie interiorizate, „măsurile anticorupție” vor semăna cu efortul Danaidelor de a umple un butoi cu niște ulcioare sparte.

Dincolo de aceste argumente, contextul nu este prea favorabil; ne referim nu doar la statutul actual al literaturii, ci și la contextul general. Lumea în care trăim este una a relativismului (valoric, cognitiv, etic etc.) Consecințele sale nu s-au redus doar la dispute în reviste culturale/ academice sau la generarea unor mișcări/ curențe culturale, ci ele se regăsesc peste tot, inclusiv la nivelul atitudinii și gândirii unei bune părți dintre noi. **Acest relativism nu înseamnă că n-ar mai exista deloc valori sau repere, ci doar nu mai avem o ierarhie absolută a valorilor.** Or, se pare că tocmai cea din urmă este concluzia multora, inclusiv a elevilor.

Dincolo de contextul general, situația literaturii însăși a devenit precară. Accentul s-a mutat de pe funcția sa formativă și existențială, pe cea de divertisment. „Poziția literaturii a fost subminată și ruinată rapid și de

dezavantajul timpului necesar pentru receptare, care a pus-o într-o poziție și mai neplăcută în raport cu eficiența și operativitatea mijloacelor de comunicare modernă.” (Al. Zotta) Elevii și studenții preferă acum de departe muzica literaturii, efortul intelectual în receptarea muzicii fiind incomparabil mai mic. Profesorul Zotta constata că mulți tineri nu citesc literatură pentru că nu știu să citească nu opere literare, care au un grad ridicat de complexitate estetică și artistică, ci texte nonliterare dintre cele mai banale. “Pentru elevi, în loc să fie un procedeu de obținere de informații, de provocare a curiozității și a interesului, lectura rămâne un chin, pe care, firesc, îl evită cât pot.” Informația, mai cu seamă

cea cu caracter urgent, o găsesc pe Internet. Această situație s-a suprapus la noi peste un decalaj față de vest care s-a tot amplificat datorită izolării din perioada comunistă.

Mutând discuția pe un alt palier, e de spus că amplificarea la noi a crizei economice a scos la suprafață o anumită precaritate – **lipsa de respect pentru reguli, valori și norme**. Mulți analiști văd în această problemă cauza mai adâncă inclusiv a fragilității noastre economice.⁴ Actuala criză oferă un prilej de a vedea ce putere distructivă are. Cât ar fi de vină istoria noastră și cât ortodoxismul că s-a ajuns aici e greu de spus și nici nu este aici locul unei asemenea analize. S-a vorbit destul de puțin despre motivele pentru

etice, deși își propun asta explicit. Biserica nici nu dă semne că ar vedea această stare de lucruri ca pe ceva grav și, prin urmare, nici nu face vreun efort de a schimba lucrurile, fie că este vorba de nivelul profesorilor, fie de cel al programelor și manualelor.

⁴ „Etica muncii, conștiința lucrului bine făcut, transpirația asiduă și respectul față de reguli nu intră în setul de valori” al societății noastre, scria într-un articol recent Dan Tapalagă - <http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-7226481-lenea-criza-populismul-stangist.htm>

care eșuează în încercarea de a ne scoate din această fundătură cei care, teoretic, ar putea s-o facă - școala și elitele (profioniștii din diferitele domenii sau intelectualitatea vizibilă public). Chiar și pentru mult-discutata reformare a statului îți trebuie o masă critică de oameni care să aibă nu doar expertiză, ci și viziune.

Despre valori ne vorbesc și diferitele tipuri de tratate - de axiologie, etică sau morală - dar o fac într-un mod abstract. (M. Flonta) Din această cauză este foarte greu să fie citite nu doar de elevi, dar și de mulți adulți. Dar demnitătea, onoarea, dreptatea, curajul, corectitudinea sau acordul dintre convingeri și fapte pot avea un impact (le interiorizăm) atunci când le întâlnim în operele mari din literatura universală; aici ne întâlnim cu latura formativă a literaturii. Nu trebuie uitat că înainte de '89 cartea a generat de multe ori atitudini și comportamente protestatate. (Al. Zotta)

Recomandări

Considerăm că au fost aduse suficiente argumente pentru a se lua decizia **introducerii obligativității studierii unor texte de literatură universală de către toți elevii**. Atâta vreme cât în programă nu apare această obligativitate (să fie stabilit, să zicem, un anumit procent din numărul total de texte), ele nici nu se vor studia. Noi **propunem ca procentul să fie undeva între 20 și 30%**, atât pentru școala generală, cât și pentru liceu (inclusiv la profilurile real, tehnologic și vocațional). Altfel, așa cum s-a văzut deja, mulți profesori nu sunt dispuși să iasă prea ușor din rutină predând doar literatura română. **Textele scriitorilor străini trebuie incluse și în materia**

pentru bacalaureat. Un asemenea pas nu va implica însă creșterea numărului de ore. Se poate găsi loc pentru astfel de texte scăzând gradul de detaliu cu care sunt studiați unii dintre autori (a se vedea cât se studiază Creangă în școala generală; în cl. a XI-a se studiază literatura veche românească aproape o jumătate de an) și chiar eliminând din programă scriitorii fără mare relevanță, fără a ne atinge însă de scriitorii canonici.

Lista de texte de literatură universală o vor decide cei care vor gândi noua programă, uitându-se, poate, și la ceea ce s-a întâmplat în alte țări. Ar trebui gândită **o listă de texte din literatura străină pentru fiecare dintre genurile și curentele literare importante** din care să poată alege autorii de manuale și profesorii. Tocmai de aceea am detaliat în anexă ce texte de literatură universală se studiază în țările analizate. **Miza este să-i câștigi pe elevi pentru literatură.** Prin urmare, principalele criterii în selectarea textelor ar trebui să fie atractivitatea și accesibilitatea textelor; și asta măcar în școala generală. (M. Flonta) La acea vârstă elevii se simt mai aproape de Mark Twain sau Charles Dickens decât de Homer sau de Dante. Cei din urmă se vor putea studia la liceu, când se va fi format deja gustul pentru literatură și puterea de înțelegere e mai mare. Pentru a-i apropia pe elevi de literatură, se discută în unele țări și despre creșterea ponderii textelor scrise de autori contemporani.

Romanian Academic Society (SAR)
61 Eminescu, Bucharest 2
tel/fax (4021) 211 1477
office@sar.org.ro

SAR mulțumește profesorilor M. Flonta, L. Papadima, I. Pârvu, Z. Petre și Al. Zotta pentru observațiile și recomandările făcute. Mulțumim și Alinei Pascale pentru analiza comparativă pe cele 6 țări europene.

ANEXĂ

Predarea literaturii universale în câteva țări europene

	Exemple de texte/autori studiați	Texte/autori pentru examenul de bacalaureat
POLONIA	<p>În Curriculumul Național de Bază se propun pentru:</p> <p>- Stadiul 3 (Gymnazium, 13 -16 ani): Biblia, o selecție de mituri, Sofocle, Shakespeare, Cervantes, Cântecul lui Roland, Dickens (se alege între două romane), Saint Exupery, Hemingway și Cehov.</p> <p>- învățământ secundar superior (Liceum, 17 - 19 ani): o piesă din antichitatea greacă (Horațiu), poezie și proză din sec. XVI-XVIII (Goethe, Conrad sau Molière) și o selecție de romane din sec XIX și XX.</p>	<p>Pentru examenul de bacalaureat („Matura”) la limba și literatura poloneză, 8 texte sunt din literatura universală (15%); iar la nivel superior se cer 12 texte universale (19%).</p> <p>Ca urmare a intrării în vigoare a unui decret al ministrului educației naționale din 29 august 2008, Comisia Centrală recomandă pentru examen următoarea listă de texte de literatură universală:</p> <p>Nivelul de bază: Sofocle – “Oedip Rege”, Horațiu – o selecție de cântece, William Shakespeare – “Macbeth”, Molière – “Tartuffe”, Johann Wolfgang von Goethe – “Suferințele tânărului Werther”, Fiodor Dostoievski – “Crimă și pedeapsă”, Joseph Conrad – “Inima întunericului” și A. Camus – “Ciurma”.</p> <p>Nivelul superior (“<i>supplementary upper secondary school</i>”) – varstele 19/20 – 20/21. În plus fata de cele de mai sus: Dante – “Divina Comedie” (“Iadul” – fragmente), Johann Wolfgang von Goethe – “Faust” - Partea I: fragmente, Franz Kafka – “Procesul” și Mihail Bulgakov – “Maestrul și Margareta”.</p>
CEHIA	<p>Manualul de limba și literatura cehă pentru clasa a VIII-a conține: Lewis Carroll - “Alice în țara minunilor”, JK Rowling - “Harry Potter”, Stephen King, Jerome K Jerome, Mark Twain - “Huckleberry Finn” și mici discuții transdisciplinare despre</p>	<p>Cuprinde 30 de titluri (34% din total) din literatura universală:</p> <p>- până la sfârșitul secolului al XVIII-lea: Biblia - Vechiul Testament (5 cărți ale lui Moise) și Noul Testament, Homer - “Odiseea”, Virgiliu – “Eneida”, François Villon – “Testament”, William Shakespeare – “Romeo și Julieta”, Miguel de Cervantes – “Don Quijote de la Mancha” și Molière – “Avarul”;</p>

	<p>Renoir, Rembrandt, Arhimede, Benjamin Franklin, legende grecești (Zeus și Eneas), indienii americani, Champollion și Rosetta Stone, explorările lui Bengt Danielsson.</p>	<p>- sec XIX: Alexandru S. Pușkin – “Eugene Oneghin”, Victor Hugo – “Mizerabilii”, Honoré de Balzac – “Pere Goriot”, V. N. Gogol – Revizorul, Charles Dickens – “Oliver Twist”, Guy de Maupassant – “Bal”, Oscar Wilde – “Portretul lui Dorian Gray”, Henryk Sienkiewicz – “Quo vadis?”, Edmond Rostand – “Cyrano de Bergerac”, Edgar Alan Poe – “Povestiri”, Charles Baudelaire – “Florile Raului”;</p> <p>- sec. XX: Jack London – “Martin Eden”, George Bernard Shaw – “Pygmalion”, Gulliaume Apollinaire - selectie de poezii, Erich Maria Remarque - “Nimic nou pe frontul de vest”, J. P. Sartre – “Zidul”, Alberto Moravia – “Femeia din Roma”, Samuel Beckett – “Așteptându-l pe Godot”, Robert Merle – “Moartea este ambarcațiune mea”, Jack Kerouac – “Pe drum”. Aleksandr I. Solzhenițin – “O zi din viața lui Ivan Denisovici”, William Styron – “Alegerea Sophiei”.</p>
<p>UNGARIA⁵</p>		<p>Pentru pregătirea examenelor de absolvire a ciclului de învățământ superior (echivalentul bacalaureatului) se publică anual liste de autori - sunt 20 de texte, dintre care 4 sunt din literatură universală. Pentru fiecare perioadă/ curent (Evul Mediu, Renașterea, Barocul, Iluminismul, Romantismul, literatura din sec. 19 până în prezent) se studieze între doi și patru autori. Pentru anii 2009 și 2010 au fost publicate următoarele liste de lucrări :</p> <p>Literatură universală: Virgiliu – Bucolicele și influența lor asupra poeziei ungare a sec. XX și G. G Márquez - “Un veac de singurătate” (în 2010)/ Kafka –“Procesul” (în 2009);</p> <p>Dramaturgie: Convențiile de comedie și drama de reînnoire în</p>

⁵ La limba și literatura maghiară Curriculumul Național de Bază nu precizează o lista de autori sau opere de studiat.

		Molière - "Tartuffe" (2010)/ Shakespeare – "Hamlet" (2009) Literatură de graniță: Conan Doyle – "Sherlock Holmes".
GRECIA⁶	Autorii din literatura universală studiați sunt: Shakespeare, Oscar Wilde, James Joyce, TS Eliot, Albert Camus, Paul Eluard, Jacques Prevert, Antoine de Saint Exupery, J. P. Satre, Charles Baudelaire, Stendhal, V. Hugo, Honore de Balzac, Molière, Montaigne, Dostoievsky, Puskin, Tolstoi, Cehov, Gorki, Maiakovsky, Solohov, Goethe, Brecht, Böll, FG Lorca, Hemingway, Ezra Pound, Virgiliu, Lucrețiu, Plaut , Kafka, HC Andersen, Pablo Neruda.	
FRANȚA⁷	Programa oficială⁸ include următoarele texte: Clasa a IV-a (11 ani) - textele antichității (Biblia, Eneida, Odiseea, Metamorfozele și Epopeea lui Ghilgameș); povești ("O mie și una de nopți", Lewis Carroll - "Alice în țara minunilor" și poveștile fraților Grimm). Clasa a V-a (12 ani) - un roman de aventuri (se alege dintre: Marco Polo – "Cartea minunilor", Robert Louis Stevenson - "Insula comorilor", Jack London - "Colț Alb" și "Chemarea străbunilor" și Joseph Kessel - "Leul"); poezie (la alegere, din Evul Mediu până la poezia contemporană). Clasa a VI-a (13 ani) - literatura secolului XIX –	La bacalaureatul de bază se dau subiecte din literatura franceză; doar specializarea filologie ("baccalaureat general serie littéraire") are și subiecte din literatura universală (de exemplu, Milan Kundera – "Nemurirea", Daniel Defoe – "Robinson Crusoe", Homer – "Odiseea", Giuseppe Tomasi di Lampedusa – "Ghepardul", W. Shakespeare - "Romeo și Julieta").

⁶ Scopul cursului de literatură greacă este să-i aducă pe elevi în contact și cu opere reprezentative ale autorilor străini. În general, se lucrează pe extrase, nu pe texte întregi.

	două romane dintre cele ale autorilor: E. T. A. Hoffmann, Alexandr Pushkin, Edgar Allan Poe, N. Gogol, Ivan Turgheniev.	
--	---	--

MAREA BRITANIE

Deși corpul literaturii de limba engleză are o mare valoare și diversitate, elevii sunt încurajați să aibă deschidere pentru literatura universală, curriculumul cerând explicit "studiul textelor dintr-o varietate de culturi și tradiții". Încă din 2006, Qualification and Curriculum Development Agency a lansat spre dezbateri un proiect în care se argumentează de ce profesorii ar trebui să discute în clasă cât mai multe lucrări de literatură universală.⁹

Specific Marii Britanii este încurajarea cititului de la cele mai mici vârste; se urmărește educarea și informarea părinților, educatorilor și profesorilor pentru a conștientiza importanța cititului în dezvoltarea copiilor. Seria "Riveting Reads", ce cuprinde liste de cărți recomandate de School Library Association pentru diverse grupe de vârste, a fost suplimentată în 2008 (denumit "Anul Național al Cititului") cu proiectul "Book Ahead" și cu proiectul "Boys into Books".

⁷ Profesorii pot alege texte dintre cele indicate de programa școlară pentru fiecare an de studiu. La fiecare temă și în fiecare an se discută și texte din literatura universală.

⁸ http://media.education.gouv.fr/file/special_6/21/8/programme_francais_general_33218.pdf

⁹ Exemple de literatură universală propusă pentru copii se pot găsi la: http://www.qcda.gov.uk/libraryAssets/media/QCA-06-2444_Discussion_paper_final.pdf